

Установа вышэйшай адукацыі
“Беларускі дзяржаўны педагагічны ўніверсітэт
імя Максіма Танка”

ЗАТВЕРДЖАЮ

Рэктар

А.І.Жук

2024 г.

Рэгістрацыйны № УД 31-2-100 / вуч.

СУЧАСНАЯ БЕЛАРУСКАЯ ЛІНГВІСТЫКА

Вучэбная праграма ўстановы адукацыі па вучэбнай дысцыпліне
для спецыяльнасцей:

1–02 03 01 Беларуская мова і літаратура;

1-02 03 03 Беларуская мова і літаратура.

Замежная мова (з указаннем мовы)

2024 г.

Вучэбная праграма складзена на аснове Адукацыйных стандартаў вышэйшай адукацыі АСВА 1-02 03 01-2021, (20.04.2022, №85), АСВА 1-02 03 03-2021, (20.04.2022, №85), вучэбных планаў спецыяльнасцей 1-02 03 01 Беларуская мова і літаратура (15.07.2021, №048 – 2021/у; 23.06.2022, №133 – 2022/у); 1-02 03 03 Беларуская мова і літаратура. Закежная мова (англійская) (15.07.2021, №050 – 2021/у; 23.06.2022, №134 – 2022/у); 1-02 03 03 Беларуская мова і літаратура. Закежная мова (кітайская) (15.07.2021, №051 – 2021/у; 23.06.2022, №135 – 2022/у)

СКЛАДАЛЬНІК:

Ю.В.Чарнякевіч, дацэнт кафедры мовазнаўства і лінгвадыдактыкі ўстановы адукацыі “Беларускі дзяржаўны педагагічны ўніверсітэт імя Максіма Танка”, кандыдат філалагічных навук, дацэнт

РЭЦЭНЗЕНТЫ:

М.Р.Прыгодзіч, прафесар кафедры беларускага мовазнаўства Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта, доктар філалагічных навук, прафесар; А.П.Жыганав, дацэнт кафедры беларускай і замежнай літаратуры ўстановы адукацыі “Беларускі дзяржаўны педагагічны ўніверсітэт імя Максіма Танка”, кандыдат філалагічных навук, дацэнт

УЗГОДНЕНА:

Намеснік дырэктара па вучэбнай рабоце дзяржаўнай установы адукацыі «Гімназія № 18 г. Мінска імя І.С.Міранкова»

М.У.Мінкевіч

РЭКАМЕНДАВАНА ДА ЗАЦВЯРДЖЭННЯ:

Кафедрай мовазнаўства і лінгвадыдактыкі ўстановы адукацыі “Беларускі дзяржаўны педагагічны ўніверсітэт імя Максіма Танка” (пракакол № 10 ад 13.05.2024 г.)

Загадчык кафедры

Д.В.Дзятко

Навукова-метадычным саветам ўстановы вышэйшай адукацыі “Беларускі дзяржаўны педагагічны ўніверсітэт імя Максіма Танка” (пракакол № 8 ад 18.06.2024 г.)

Афармленне вучэбнай праграмы і суправаджальных матэрыялаў дзеючым патрабаванням Міністэрства адукацыі Рэспублікі Беларусь адпавядае

Метадыст вучэбна-метадычнага аддзела

Я.В.Ціханова

Дырэктар бібліятэкі

Н.П.Сяткоўская

ТЛУМАЧАЛЬНАЯ ЗАПІСКА

“Сучасная беларуская лінгвістыка” – вучэбная дысцыпліна, якая знаёміць студэнтаў са станам і напрамкамі развіцця айчыннай лінгвістычнай думкі, а таксама навуковымі распрацоўкамі беларускіх мовазнаўцаў канца ХХ – пачатку ХХІ стст. Дадзены курс рыхтуе студэнта-філолага да вывучэння іншых прадметаў лінгвістычнага цыклу, дапамагае яму зразумець сутнасць кожнай лінгвістычнай дысцыпліны. Веды па гісторыі сучаснай беларускай лінгвістыкі неабходныя для разумення шляхоў і спосабаў фарміравання беларускай нацыянальнай мовы, а таксама прагназавання яе далейшага развіцця ва ўмовах дзяржаўнага беларуска-рускага двухмоўя.

Мэта вучэбнай дысцыпліны “Сучасная беларуская лінгвістыка”:

– абагульніць і сістэматызаваць веды навучэнцаў пра асноўныя этапы развіцця сучаснага беларускага мовазнаўства і найважнейшыя тэарэтычныя дасягненні сучасных айчынных навукоўцаў;

– развіць і ўдасканаліць філалагічнае мысленне студэнта, павысіць яго лінгвістычную кампетэнцыю;

– развіць і ўдасканаліць у студэнтаў навыкі крытычнага аналізу найбольш складаных тэарэтычных з’яў;

– выпрацаваць уменні і навыкі практычнай рэалізацыі атрыманых ведаў у будучай прафесійнай дзейнасці;

– садзейнічаць падрыхтоўцы высокаадукаваных спецыялістаў, здольных паспяхова вырашаць праблемы функцыянавання беларускай мовы ва ўмовах дзяржаўнага білінгвізму;

– выхаваць любоў і павагу да мастацкага слова, духоўнай і інтэлектуальнай спадчыны беларускага народа, пачуццё нацыянальнай самапавагі і самаідэнтыфікацыі.

Задачы вучэбнай дысцыпліны “Сучасная беларуская лінгвістыка”:

– даць навукова абгрунтаваныя тэарэтычныя веды па дысцыпліне;

– абапіраючыся на навуковыя і вучэбныя выданні, паказаць развіццё сучаснай беларускай філалагічнай навукі, пазнаёміць студэнтаў са спецыяльнай літаратурай;

– паказаць некаторыя спецыфічныя асаблівасці сучасных беларускіх мовазнаўчых школ у параўнанні з іншымі школамі і навуковымі напрамкамі;

– пазнаёміць студэнтаў з рознымі напрамкамі і канцэпцыямі ў сучаснай беларускай лінгвістыцы, паказаць дыскусійнасць асобных меркаванняў і падыходаў у дачыненні да сучаснай класіфікацыі моўных адзінак;

– сфарміраваць устойлівыя навыкі аналізу моўных фактаў;

– даць неабходныя звесткі пра асноўныя праблемы і прынцыпы метадалогіі сучасных лінгвістычных даследаванняў, традыцыйныя і больш новыя метады вывучэння мовы;

– садзейнічаць падрыхтоўцы высокаадукаваных, творчых спецыялістаў, здольных практычна выкарыстоўваць набытыя веды пры вывучэнні спецыяльных мовазнаўчых дысцыплін.

Месца вучэбнай дысцыпліны ў шэрагу іншых дысцыплін.

Сярод лінгвістычных дысцыплін, якія выкладаюцца на філалагічных факультэтах ВНУ Рэспублікі Беларусь, “Сучасная беларуская лінгвістыка” займае адно з найважнейшых месцаў у сістэме падрыхтоўкі настаўнікаў-філолагаў. Гэта самастойная лінгвістычная дысцыпліна, якая мае свой прадмет вывучэння, метады і прыёмы аналізу.

Связь вучэбнай дысцыпліны з іншымі дысцыплінамі.

Вучэбная дысцыпліна “Сучасная беларуская лінгвістыка” звязана з такімі вучэбнымі дысцыплінамі, як “Гісторыя замежнага і беларускага мовазнаўства”, “Гісторыя беларускай літаратурнай мовы”, “Уводзіны ў мовазнаўства”, “Агульнае мовазнаўства”, “Беларуская дыялекталогія”, а таксама са школьным курсам беларускай мовы.

У выніку вывучэння дысцыпліны студэнт павінен **ведаць:**

- гісторыю станаўлення і этапы развіцця сучаснай беларускай лінгвістыкі;
- асноўныя праблемы сучаснай беларускай лінгвістыкі;
- асноўныя дасягненні айчынных навукоўцаў у галіне беларускай лексікаграфіі, фразеаграфіі, этымалогіі, фанетыкі, марфалогіі, сінтаксісу, словаўтварэнні і іншых галінах мовазнаўчай навукі;
- навуковую, вучэбную і даведачную літаратуру па дадзенай галіне мовазнаўчай навукі.

У выніку вывучэння дысцыпліны студэнт павінен **умець:**

- адбіраць, аналізаваць і сістэматызаваць моўныя факты;
- праводзіць лінгвістычныя назіранні, рабіць абагульненні і вывады;
- заўважаць агульнае і адметнае ў моўных фактах розных моў;
- карыстацца слоўнікамі, вучэбнымі дапаможнікамі і дадатковай літаратурай;
- выкарыстоўваць атрыманыя веды на практыцы.

У выніку вывучэння дысцыпліны студэнт павінен **валодаць:**

- сістэмай тэарэтычных ведаў па гісторыі развіцця сучаснай нацыянальнай лінгвістыкі;
- навыкамі аналізу моўных фактаў;
- навыкамі практычнага выкарыстання тэарэтычных ведаў па гісторыі развіцця сучаснай нацыянальнай лінгвістыкі;
- навыкамі практычнага выкарыстання тэарэтычных ведаў пры аналізе розных сучасных лінгвістычных тэорый;
- уменнем разглядаць сучасныя моўныя факты ў іх дынаміцы.

Вывучэнне вучэбнай дысцыпліны “Сучасная беларуская лінгвістыка” павінна забяспечыць фарміраванне спецыяльнай кампетэнцыі. Для студэнтаў спецыяльнасці 1-02 03 01 Беларуская мова і літаратура **СК-14:** Выкарыстоўваць гуманітарныя веды, палажэнні і метады лінгвістыкі пры вырашэнні прафесійных задач, для студэнтаў спецыяльнасці 1-02 03 03 Беларуская мова і літаратура.

Замежная мова (з указаннем мовы)) **СК-16:** Выкарыстоўваць гуманітарныя веды, палажэнні і метады лінгвістыкі пры вырашэнні прафесійных задач.

Вучэбная дысцыпліна чытаецца на 4 курсе ў 8-ым семестры. У адпаведнасці з вучэбным планам установы вышэйшай адукацыі “Беларускі дзяржаўны педагагічны ўніверсітэт імя Максіма Танка” на вывучэнне вучэбнай дысцыпліны “Сучасная беларуская лінгвістыка” адводзіцца 100 гадзін. Аўдыторных 50 гадзін (24 гадзіны – лекцыі, 26 гадзіны – практычныя), самастойная праца 50 гадзін.

Форма атрымання вышэйшай адукацыі – дзённая. Форма праめжкавай атэстацыі – залік.

Размеркаванне гадзін на дзённым аддзяленні на 4 курсе:

семестр	усяго гадзін	аўдыторныя	лекцыі	практычныя	самаст. праца	форма кантролю
8	100	50	24	26	50	залік

ЗМЕСТ ВУЧЭБНАГА МАТЭРЫЯЛУ

1. Прадмет і задачы сучаснай беларускай лінгвістыкі. Прадмет, змест і задачы курса “Сучасная беларуская лінгвістыка”, яе месца ў сістэме філалагічнай адукацыі. Асноўныя вучэбныя дапаможнікі па дысцыпліне. Сувязь сучаснай беларускай лінгвістыкі з іншымі навукамі. Крыніцы вывучэння сучаснай беларускай лінгвістыкі. Бібліяграфіі і агляды прац па сучасным беларускім мовазнаўстве.

2. Даследаванне беларускай мовы ў другой палове XX – пачатку XXI стст.

2.1. Даследаванне фанетыкі беларускай мовы ў другой палове XX – пачатку XXI стст. Станаўленне на Беларусі эксперыментальнай фанетыкі. Манаграфія А.Падлужнага і В.Чэкмана «Гукі беларускай мовы» (1973). Калектыўная праца «Галосныя гукі беларускай мовы» (1975). Навуковая дзейнасць Л.Выгоннай, А.Крывіцкага, А.Падлужнага, В.Чэкмана і інш. Пытанні націску, інтанацыі і іншых фанетычных сродкаў у даследаваннях М.Бірылы, Л.Вардамацкага, Л.Выгоннай і інш. Арфаэпічныя пытанні ў працах М.Бірылы, А.Падлужнага, Ф.Янкоўскага і інш. Працы М.Аляхновіча, І.Савіцкай, Э.Смулковай і інш.

2.2. Даследаванне граматыкі беларускай мовы ў другой палове XX – пачатку XXI стст. Пытанне аб прынцыпах беларускага правапісу. Дзейнасць арфаграфічнай камісіі на чале з Якубам Коласам. «Правілы беларускай арфаграфіі і пунктуацыі» (1959). Пасляваенныя акадэмічныя граматыкі і агульныя курсы сучаснай беларускай літаратурнай мовы: «Граматыка беларускай мовы» ў 2-х т. (1962, 1966), «Беларуская граматыка» ў 2-х т. (1985, 1986), «Курс сучаснай беларускай літаратурнай мовы» 1957, 1959, 1960). Манаграфічныя даследаванні М.Булахава, М.Жыдовіч, Ю.Мацкевіч, Д.Лявончанкі, А.Наркевіча, П.Шубы, М.Яўневіча і інш. Дыскусіі аб беларускім правапісе ў канцы XX – пачатку XXI ст. Зацвярджэнне новай рэдакцыі правілаў беларускага правапісу (2008).

2.3. Лексікалагічныя даследаванні сучаснай беларускай літаратурнай мовы ў другой палове XX – пачатку XXI стст. Пытанні лексікалогіі ў пасляваенных граматыках сучаснай беларускай літаратурнай мовы. Калектыўная манаграфія «Лексікалогія беларускай літаратурнай мовы» (1994). Пытанні фарміравання беларускай лексікі ў працах А.Баханькова. Праблемы развіцця і ўдасканалення лексічных сродкаў сучаснай беларускай літаратурнай мовы ў манаграфічных даследаваннях М.Булахава, М.Крукоўскага. Праблемы ўзаемаадносін беларускай і рускай лексічных сістэм у працах А.Супруна.

2.4. Тэрміналагічныя даследаванні сучаснай беларускай літаратурнай мовы ў другой палове XX – пачатку XXI стст. Стварэнне Тэрміналагічнай камісіі пры АН БССР (1979). Выданне «Беларускай энцыклапедыі» ў 18 т., пяцітомнай «Энцыклапедыі літаратуры і мастацтва Беларусі», спецыяльных тэрміналагічных слоўнікаў па розных галінах навукі.

Манаграфія «Тэорыя і практыка беларускай тэрміналогіі» (1999). Аналіз асобных тэрмінасістэм у працах Л.Антанюк, Г.Гваздовіч, І.Германовіча, М.Дабрыян, Д.Дзятко, А.Калечыц, В.Краснея, А.Лапкоўскай і інш.

2.5. Дыялекталагічныя даследаванні ў другой палове XX – пачатку XXI стст. Стварэнне «Дыялекталагічнага атласа беларускай мовы» (1963). Выданне «Лексічнага атласа беларускіх народных гаворак» у 5 т. (1993 – 1998). Удзел беларускіх вучоных у падрыхтоўцы «Агульнаславянскага лінгвістычнага атласа» і «Лінгвістычнага атласа Еўропы». Рэгіянальныя мікраатласы (А.Леванцэвіч, А.Босак, Ю.Чарнякевіч і інш.). Першыя вучэбныя дапаможнікі па беларускай дыялекталогіі. Манаграфіі, прысвечаныя дыялектнай фанетыцы (Т.Вайтовіч, Ф.Клімчук, І.Яшкін і інш.) і граматыцы (Ю.Мацкевіч, С.Прохарава, А.Чабырук і інш.), лексіцы і фразеалогіі (Г.Вештарт, Л.Выгонная, М.Даніловіч і інш.).

2.6. Фразеалагічныя даследаванні ў другой палове XX – пачатку XXI стст. Праблемы станаўлення фразеалогіі як галіны мовазнаўства. Пытанні фразеалагічнай стылістыкі і дыялектнай фразеалогіі ў манаграфіях М.Даніловіча, У.Коваля, І.Лепешава, Ф.Янкоўскага. Фразеалагічныя слоўнікі П.Ахрыменкі і М.Буцько, В.Ліцвінкі і Л.Царанкова і інш. Дзейнасць Ф.Янкоўскага. Выданне «Слоўніка беларускай народнай фразеалогіі» Е.Мяцельскай і Я.Камароўскага, слоўнікаў устойлівых спалучэнняў Г.Юрчанкі. Новыя напрамкі фразеаграфіі. Дзейнасць І.Лепешава, Г.Малажай. Стварэнне перакладных (двухмоўных) фразеалагічных слоўнікаў (А.Аксамітаў і М.Чурак, І.Кісялёў, Л.Корсак і Л.Марціновіч, З.Санько і інш.).

2.7. Вывучэнне стылістыкі і пытанняў культуры мовы ў другой палове XX – пачатку XXI стст. Даследаванні па пытаннях культуры мовы М.Абабуркі, Г.Арашонкавай і В.Лемцюговай, А.Каўруса, П.Сцяцко, Р.Шкрабы, У.Юрэвіча, Ф.Янкоўскага, А.Яскевіча і інш. Фарміраванне стылістыкі як асобнай галіны беларускага мовазнаўства. Стварэнне першых вучэбных дапаможнікаў па стылістыцы беларускай мовы. Культура маўлення як аб'ект вывучэння. Выданне вучэбных дапаможнікаў І.Лепешава, Т.Тамашэвіча. Праблемы лінгвістычнага аналізу тэксту ў працах І.Лепешава, Г.Малажай і інш. Манаграфічныя даследаванні пра моватворчасць пісьменнікаў (М.Абабурка, А.Адамовіч, А.Каўрус, І.Лепешаў, В.Рагаўцоў, В.Рагойша, Т.Сцяшковіч, Т.Трыпуціна і інш.). Пашырэнне тэматыкі лінгвастылістычных даследаванняў мастацкіх тэкстаў.

2.8. Вывучэнне гісторыі беларускай мовы ў другой палове XX – пачатку XXI стст. Гісторыя часцін мовы ў даследаваннях лінгвістаў (манаграфіі М.Булахава, М.Жыдовіч, Д.Лявончанкі). Вывучэнне марфалагічных катэгорый (А.Груца, І.Крамко, Т.Ясіньска-Соха і інш.). Гісторыя беларускай літаратурнай мовы ў працах А.Булыкі, А.Жураўскага, І.Крамко, У.Свяжынскага, Л.Шакуна, А.Юрэвіч, А.Яновіч і інш. Стварэнне вучэбных дапаможнікаў па беларускай гістарычнай фанетыцы і граматыцы (А.Бірала, М.Булахаў, А.Булыка, П.Вэкслер, А.Жураўскі, Ф.Янкоўскі і інш.). Выданне

«Хрэстаматыі па старажытнай беларускай літаратуры» А.Коршунава (Мн., 1959). Перавыданне пісьмовых помнікаў. «Хрэстаматыя па гісторыі беларускай мовы» (укл. У.Анічэнка, П.Вярхоў, А.Жураўскі, Я.Рамановіч). Вывучэнне мовы асобных помнікаў старажытнага пісьменства ў працах У.Анічэнкі, А.Булыкі, Н.Вайтовіч, І.Гапоненка, А.Дзядовай, І.Клімава, Б.Лапава, В.Несцяровіча, Н.Памецька, Н.Перавалавай, М.Свістуновай, У.Свяжынскага К.Скурата і інш. Стварэнне вучэбных дапаможнікаў па гісторыі беларускай літаратурнай мовы (А.Жураўскі, Л.Шакун, І.Крамко, А.Юрэвіч, А.Яновіч і інш.).

3. Сучасная беларуская лінгвістыка і інтэрлінгвістыка.

3.1. Асноўныя напрамкі сучасных айчынных лінгвістычных даследаванняў. Лінгвакультуралагічныя працы беларускіх мовазнаўцаў (В.Маслава, І.Токарава, Л.Чумак і інш.). Сацыяльная лінгвістыка (А.Міхневіч, Н.Мячкоўская У.Свяжынскі, Л.Сямешка і інш.). Камп'ютэрная лінгвістыка (У.Вараб'ёў, А.Дабралюбаў, У.Кошчанка, Б.Плотнікаў, А.Соўпель і інш.). Працы па гісторыі беларускага мовазнаўства (І.Германовіч, А.Жураўскі, М.Прыгодзіч, Т.Тамашэвіч, Л.Шакун і інш.).

3.2. Новыя напрамкі і метады сучаснай беларускай лінгвістыкі. Мовазнаўства на сучасным этапе (антрапацэнтрычны кірунак, пераарыентацыя з аналізу на сінтэз, пашырэнне колькасна-статыстычных метадаў, лінгвістычная універсалогія, камп'ютэрная лінгвістыка, тэорыя маўленчых актаў і маўленчага ўздзеяння, функцыянальная граматыка, макракампаратывістыка і інш.). Праблемы кагнітыўнай лінгвістыкі. Асноўныя паняцці кагнітыўнай лінгвістыкі. Праблемы камунікатыўнай лінгвістыкі. Праблемы прыкладной лінгвістыкі. Пытанні мадэлявання мовы.

3.3. Сувязі сучаснай беларускай лінгвістыкі са славістыкай і еўрапеістыкай. Распрацоўка праблем сучаснай беларускай мовы за межамі Беларусі (Х.Станг, А.Мартэль). Леў Цвяткоў як славіст. Славістычныя распрацоўкі М. І. Талстога, А. П. Гуры, Т. М. Вендзінай і інш. Стварэнне Агульнаславянскага лінгвістычнага атласа і ўдзел у гэтай маштабнай славістычнай працы сучасных беларускіх навукоўцаў. З'езды славістаў у розных славянскіх краінах, у тым ліку ў Рэспубліцы Беларусь. Праблема праславянскай прарадзімы. Стварэнне Лінгвістычнага атласа Еўропы і ўдзел у гэтай працы беларускіх мовазнаўцаў.

**ВУЧЭБНА-МЕТАДЫЧНАЯ КАРТА
(дзённая форма атрымання адукацыі)**

№ раздзела, тэмы	Назва раздзела, тэмы	Колькасць аўдыторных гадзін		Самастойная праца	Матэрыяльнае забеспячэнне заняткаў (наглядныя, метадычныя дапаможнікі і інш.)	Літаратура	Форма кантролю ведаў
		Лекцыі	Практичныя заняткі				
ГІСТОРЫЯ ЗАМЕЖНАГА І БЕЛАРУСКАГА МОВАЗНАЎСТВА		24	26	50			
1.	Прадмет і задачы сучаснай беларускай лінгвістыкі	2	2	4			
	1. Прадмет, змест і задачы курса “Сучасная беларуская лінгвістыка”, яе месца ў сістэме філалагічнай адукацыі. Асноўныя вучэбныя дапаможнікі па дысцыпліне. 2. Сувязь сучаснай беларускай лінгвістыкі з іншымі навукамі. 3. Крыніцы вывучэння сучаснай беларускай лінгвістыкі. Бібліяграфіі і агляды прац па сучасным беларускім мовазнаўстве.	2			Схема структуры мовазнаўства як навукі	[1]	
	1. Прадмет, змест і задачы курса “Сучасная беларуская лінгвістыка”, яе месца ў сістэме філалагічнай адукацыі. Асноўныя вучэбныя дапаможнікі па дысцыпліне. 2. Сувязь сучаснай беларускай лінгвістыкі з іншымі навукамі. 3. Крыніцы вывучэння сучаснай беларускай лінгвістыкі. Бібліяграфіі і агляды прац па сучасным беларускім мовазнаўстве.		2	4	Схема структуры мовазнаўства як навукі	[1]	Апытванне, вусныя паведамленні
2.	Даследаванне беларускай мовы ў другой палове XX – пачатку XXI стст.	16	16	32			
2.1.	<i>Даследаванне фанетыкі беларускай мовы ў другой палове XX – пачатку XXI стст.</i> 1. Станаўленне на Беларусі эксперыментальнай фанетыкі. Манаграфія А.Падлужнага і В.Чэкмана «Гукі беларускай мовы» (1973). Калектыўная праца «Галосныя гукі беларускай мовы» (1975). 2. Навуковая дзейнасць Л.Выгоннай, А.Крывіцкага, А.Падлужнага, В.Чэкмана і інш. Пытанні націску, інтанацыі і іншых фанетычных сродкаў у даследаваннях М.Бірылы, Л.Вардамацкага, Л.Выгоннай і інш. Арфаэпічныя пытанні ў працах М.Бірылы, А.Падлужнага, Ф.Янкоўскага і інш. Працы М.Аляхновіча, І.Савіцкай, Э.Смулковай і інш.	2			Прэзентацыя па фанетычных даследаваннях на Беларусі	[1]	

	<p>Даследаванне фанетыкі беларускай мовы ў другой палове XX – пачатку XXI стст.</p> <p>1. Станаўленне на Беларусі эксперыментальнай фанетыкі. Манаграфія А.Падлужнага і В.Чэкмана «Гукі беларускай мовы» (1973). Калектыўная праца «Галосныя гукі беларускай мовы» (1975).</p> <p>2. Навуковая дзейнасць Л.Выгоннай, А.Крывіцкага, А.Падлужнага, В.Чэкмана і інш. Пытанні націску, інтанацыі і іншых фанетычных сродкаў у даследаваннях М.Бірылы, Л.Вардамацкага, Л.Выгоннай і інш. Арфаэпічныя пытанні ў працах М.Бірылы, А.Падлужнага, Ф.Янкоўскага і інш. Працы М.Аляхновіча, І.Савіцкай, Э.Смулковай і інш.</p>		2	4	i	[1], дад.: 1, 3, 4	Апытванне, вусныя паведамленні
2.2.	<p>Даследаванне граматыкі беларускай мовы ў другой палове XX – пачатку XXI стст.</p> <p>1. Пытанне аб прынцыпах беларускага правапісу. Дзейнасць арфаграфічнай камісіі на чале з Якубам Коласам. «Правілы беларускай арфаграфіі і пунктуацыі» (1959).</p> <p>2. Пасляваенныя акадэмічныя граматыкі і агульныя курсы сучаснай беларускай літаратурнай мовы: «Граматыка беларускай мовы» ў 2-х т. (1962, 1966), «Беларуская граматыка» ў 2-х т. (1985, 1986), «Курс сучаснай беларускай літаратурнай мовы» 1957, 1959, 1960). 3. Манаграфічныя даследаванні М.Булахавы, М.Жыдовіч, Ю.Мацкевіч, Д.Лявончанкі, А.Наркевіча, П.Шубы, М.Яўневіча і інш. Дыскусіі аб беларускім правапісе ў канцы XX – пачатку XXI ст. Зацвярджэнне новай рэдакцыі правілаў беларускага правапісу (2008).</p>	2			Прэзентацыя па граматычных даследаваннях на Беларусі”	[1], дад.: дад.: 1, 3, 4	
	<p>Даследаванне граматыкі беларускай мовы ў другой палове XX – пачатку XXI стст.</p> <p>1. Пытанне аб прынцыпах беларускага правапісу. Дзейнасць арфаграфічнай камісіі на чале з Якубам Коласам. «Правілы беларускай арфаграфіі і пунктуацыі» (1959).</p> <p>2. Пасляваенныя акадэмічныя граматыкі і агульныя курсы сучаснай беларускай літаратурнай мовы: «Граматыка беларускай мовы» ў 2-х т. (1962, 1966), «Беларуская граматыка» ў 2-х т. (1985, 1986), «Курс сучаснай беларускай літаратурнай мовы» 1957, 1959, 1960). 3. Манаграфічныя даследаванні М.Булахавы, М.Жыдовіч, Ю.Мацкевіч, Д.Лявончанкі, А.Наркевіча, П.Шубы, М.Яўневіча і інш. Дыскусіі аб беларускім правапісе ў канцы XX – пачатку XXI ст. Зацвярджэнне новай рэдакцыі правілаў беларускага правапісу (2008).</p>	2	4	Даведнік “Языкознание. Большой энциклопедический словарь”	[1], дад.: 1, 3, 4	Індывідуальнае і фронтальнае апытванне Тэрміналагічны дыктант	
2.3.	<p>Лексікалагічныя даследаванні сучаснай беларускай літаратурнай мовы ў другой палове XX – пачатку XXI стст.</p> <p>1. Пытанні лексікалогіі ў пасляваенных граматыках сучаснай беларускай літаратурнай мовы. Калектыўная манаграфія «Лексікалогія беларускай літаратурнай мовы» (1994).</p> <p>2. Пытанні фарміравання беларускай лексікі ў працах А.Баханькова.</p>	2			Схема па асноўных лексікалагічных даследаваннях на Беларусі	[1], дад.: 1, 3, 4	

	<p>3.Праблемы развіцця і ўдасканалення лексічных сродкаў сучаснай беларускай літаратурнай мовы ў манаграфічных даследаваннях М.Булахавы, М.Крукоўскага.</p> <p>4. Праблемы ўзаемаадносін беларускай і рускай лексічных сістэм у працах А.Супруна.</p>					
	<p>Лексікалагічныя даследаванні сучаснай беларускай літаратурнай мовы ў другой палове XX – пачатку XXI стст.</p> <p>1.Пытанні лексікалогіі ў пасляваенных граматыках сучаснай беларускай літаратурнай мовы. Калектыўная манаграфія «Лексікалогія беларускай літаратурнай мовы» (1994).</p> <p>2.Пытанні фарміравання беларускай лексікі ў працах А.Баханькова.</p> <p>3.Праблемы развіцця і ўдасканалення лексічных сродкаў сучаснай беларускай літаратурнай мовы ў манаграфічных даследаваннях М.Булахавы, М.Крукоўскага.</p> <p>4.Праблемы ўзаемаадносін беларускай і рускай лексічных сістэм у працах А.Супруна.</p>	2	4		[1], дад.: 1, 3, 4	Апытванне, вусныя паведамленні
2.4.	<p>Тэрміналагічныя даследаванні сучаснай беларускай літаратурнай мовы ў другой палове XX – пачатку XXI стст.</p> <p>1.Стварэнне Тэрміналагічнай камісіі пры АН БССР (1979). Выданне «Беларускай энцыклапедыі» ў 18 т., пяцітомнай «Энцыклапедыі літаратуры і мастацтва Беларусі», спецыяльных тэрміналагічных слоўнікаў па розных галінах навукі. Манаграфія «Тэорыя і практыка беларускай тэрміналогіі» (1999).</p> <p>2.Аналіз асобных тэрмінасістэм у працах Л.Антанюк, Г.Гваздовіч, І.Германовіча, М.Дабрыян, Д.Дзятко, А.Калечыц, В.Краснея, А.Лапкоўскай і інш.</p>	2		Схема тэрміналагічных даследаванняў у XX ст.	[1], дад.: 1, 3, 4	
	<p>Тэрміналагічныя даследаванні сучаснай беларускай літаратурнай мовы ў другой палове XX – пачатку XXI стст.</p> <p>1.Стварэнне Тэрміналагічнай камісіі пры АН БССР (1979). Выданне «Беларускай энцыклапедыі» ў 18 т., пяцітомнай «Энцыклапедыі літаратуры і мастацтва Беларусі», спецыяльных тэрміналагічных слоўнікаў па розных галінах навукі. Манаграфія «Тэорыя і практыка беларускай тэрміналогіі» (1999).</p> <p>2.Аналіз асобных тэрмінасістэм у працах Л.Антанюк, Г.Гваздовіч, І.Германовіча, М.Дабрыян, Д.Дзятко, А.Калечыц, В.Краснея, А.Лапкоўскай і інш.</p>	2	4		[1], дад.: 1, 3, 4	Апытванне, вусныя паведамленні
2.5.	<p>Дыялекталагічныя даследаванні ў другой палове XX – пачатку XXI стст.</p> <p>1.Стварэнне «Дыялекталагічнага атласа беларускай мовы» (1963). Выданне «Лексічнага атласа беларускіх народных гаворак» у 5 т. (1993 – 1998). Удзел беларускіх вучоных у падрыхтоўцы «Агульнаславянскага лінгвістычнага атласа» і «Лінгвістычнага атласа Еўропы».</p> <p>2.Рэгіянальныя мікраатласы (А.Леванцэвіч, А.Босак, Ю.Чарнякевіч і інш.).</p> <p>3.Вучэбныя дапаможнікі па беларускай дыялекталогіі. Манаграфіі, прысвечаныя</p>	2		Схема па дыялекталагічных даследаваннях на тэрыторыі Беларусі	[1], дад.: 1, 3, 4	

	<p>дыялектнай фанетыцы (Т.Вайтовіч, Ф.Клімчук, І.Яшкін і інш.) і граматыцы (Ю.Мацкевіч, С.Прохарава, А.Чабырук і інш.), лексіцы і фразеалогіі (Г.Вештарт, Л.Выгонная, М.Даніловіч і інш.).</p>						
	<p>Дыялекталагічныя даследаванні ў другой палове XX – пачатку XXI стст. 1.Стварэнне «Дыялекталагічнага атласа беларускай мовы» (1963). Выданне «Лексічнага атласа беларускіх народных гаворак» у 5 т. (1993 – 1998). Удзел беларускіх вучоных у падрыхтоўцы «Агульнаславянскага лінгвістычнага атласа» і «Лінгвістычнага атласа Еўропы». 2.Рэгіянальныя мікраатласы (А.Леванцэвіч, А.Босак, Ю.Чарнякевіч і інш.). 3.Вучэбныя дапаможнікі па беларускай дыялекталогіі. Манаграфіі, прысвечаныя дыялектнай фанетыцы (Т.Вайтовіч, Ф.Клімчук, І.Яшкін і інш.) і граматыцы (Ю.Мацкевіч, С.Прохарава, А.Чабырук і інш.), лексіцы і фразеалогіі (Г.Вештарт, Л.Выгонная, М.Даніловіч і інш.).</p>		2	4		[1], дад.: 1, 3, 4	Апытванне, вусныя паведамленні
2.6.	<p>Фразеалагічныя даследаванні ў другой палове XX – пачатку XXI стст. 1.Праблемы станаўлення фразеалогіі як галіны мовазнаўства. Пытанні фразеалагічнай стылістыкі і дыялектнай фразеалогіі ў манаграфіях М.Даніловіча, У.Коваля, І.Лепешава, Ф.Янкоўскага. 2.Фразеалагічныя слоўнікі П.Ахрыменкі і М.Буцько, В.Ліцвінкі і Л.Царанкова і інш. Дзейнасць Ф.Янкоўскага. Выданне «Слоўніка беларускай народнай фразеалогіі» Е.Мяцельскай і Я.Камароўскага, слоўнікаў устойлівых спалучэнняў Г.Юрчанкі. 3.Новыя напрамкі фразеаграфіі. Дзейнасць І.Лепешава, Г.Малажай. Стварэнне перакладных (двухмоўных) фразеалагічных слоўнікаў (А.Аксамітаў і М.Чурак, І.Кісялёў, Л.Корсак і Л.Марціновіч, З.Санько і інш.).</p>		2		Прэзентацыя па фразеалагічных даследаваннях на Беларусі	[1], дад.: 1, 3, 4	
	<p>Фразеалагічныя даследаванні ў другой палове XX – пачатку XXI стст. 1.Праблемы станаўлення фразеалогіі як галіны мовазнаўства. Пытанні фразеалагічнай стылістыкі і дыялектнай фразеалогіі ў манаграфіях М.Даніловіча, У.Коваля, І.Лепешава, Ф.Янкоўскага. 2.Фразеалагічныя слоўнікі П.Ахрыменкі і М.Буцько, В.Ліцвінкі і Л.Царанкова і інш. Дзейнасць Ф.Янкоўскага. Выданне «Слоўніка беларускай народнай фразеалогіі» Е.Мяцельскай і Я.Камароўскага, слоўнікаў устойлівых спалучэнняў Г.Юрчанкі. 3.Новыя напрамкі фразеаграфіі. Дзейнасць І.Лепешава, Г.Малажай. Стварэнне перакладных (двухмоўных) фразеалагічных слоўнікаў (А.Аксамітаў і М.Чурак, І.Кісялёў, Л.Корсак і Л.Марціновіч, З.Санько і інш.).</p>		2	4		[1], дад.: 1, 3, 4	Калёквіум
2.7.	<p>Вывучэнне стылістыкі і пытанняў культуры мовы ў другой палове XX – пач. XXI стст. 1.Даследаванні па пытаннях культуры мовы М.Абабуркі, Г.Арашонкавай і</p>		2		Схема па стылістычных даследаваннях на	[1], [2], дад.:	

	<p>В.Лемцюговай, А.Каўруса, П.Сцяцко, Р.Шкрабы, У.Юрэвіча, Ф.Янкоўскага, А.Яскевіча і інш.</p> <p>2.Фарміраванне стылістыкі як асобнай галіны беларускага мовазнаўства. Стварэнне першых вучэбных дапаможнікаў па стылістыцы беларускай мовы.</p> <p>3.Культура маўлення як аб'ект вывучэння. Выданне вучэбных дапаможнікаў І.Лепешава, Т.Тамашэвіча. Праблемы лінгвістычнага аналізу тэксту ў працах І.Лепешава, Г.Малажай і інш. Манаграфічныя даследаванні пра моватворчасць пісьменнікаў (А.Адамовіч, А.Каўрус, І.Лепешаў, В.Рагаўцоў, В.Рагойша, Т.Сцяшковіч, Т.Трыпуціна і інш.).</p>				Беларусі	2, 3	
	<p>Вывучэнне стылістыкі і пытанняў культуры мовы ў другой палове ХХ – пач. ХХІ стст.</p> <p>1.Даследаванні па пытаннях культуры мовы М.Абабуркі, Г.Арашонкавай і В.Лемцюговай, А.Каўруса, П.Сцяцко, Р.Шкрабы, У.Юрэвіча, Ф.Янкоўскага, А.Яскевіча і інш.</p> <p>2.Фарміраванне стылістыкі як асобнай галіны беларускага мовазнаўства. Стварэнне першых вучэбных дапаможнікаў па стылістыцы беларускай мовы.</p> <p>3.Культура маўлення як аб'ект вывучэння. Выданне вучэбных дапаможнікаў І.Лепешава, Т.Тамашэвіча. Праблемы лінгвістычнага аналізу тэксту ў працах І.Лепешава, Г.Малажай і інш. Манаграфічныя даследаванні пра моватворчасць пісьменнікаў (А.Адамовіч, А.Каўрус, І.Лепешаў, В.Рагаўцоў, В.Рагойша, Т.Сцяшковіч, Т.Трыпуціна і інш.).</p>	2	4			[1], [2], дад.: 3, 4	Тэсціраванне
2.8.	<p>Вывучэнне гісторыі беларускай мовы ў другой палове ХХ – пачатку ХХІ стст.</p> <p>1. Гісторыя часцін мовы ў даследаваннях лінгвістаў (манаграфіі М.Булахава, М.Жыдовіч, Д.Лявончанкі). Вывучэнне марфалагічных катэгорый (А.Груца, І.Крамко, Т.Ясіньска-Соха і інш.).</p> <p>2.Гісторыя беларускай літаратурнай мовы ў працах А.Булькі, А.Жураўскага, І.Крамко, У.Свяжынскага, Л.Шакуна, А.Юрэвіч, А.Яновіч і інш. Стварэнне вучэбных дапаможнікаў па беларускай гістарычнай фанетыцы і граматыцы (А.Бірала, М.Булахаў, А.Булыка, П.Вэкслер, А.Жураўскі, Ф.Янкоўскі і інш.).</p> <p>3. Выданне «Хрэстаматыі па старажытнай беларускай літаратуры» А.Коршунава (Мн., 1959). Перавыданне пісьмоўных помнікаў. «Хрэстаматыя па гісторыі беларускай мовы» (укл. У.Анічэнка, П.Вярхоў, А.Жураўскі, Я.Рамановіч).</p> <p>4.Вывучэнне мовы асобных помнікаў старажытнага пісьменства ў працах У.Анічэнкі, А.Булькі, Н.Вайтовіч, А.Дзядовай, І.Клімава, Б.Лапава, В.Несцяровіча, Н.Памецька, Н.Перавалавай, М.Свістуновай, У.Свяжынскага К.Скурата і інш. Стварэнне вучэбных дапаможнікаў па гісторыі беларускай літаратурнай мовы (А.Жураўскі, Л.Шакун,</p>	2			Прэзентацыя па вывучэнні гісторыі беларускай мовы	[2], дад.: 2, 3	

	І.Крамко, А.Юрэвіч, А.Яновіч і інш.).						
	Вывучэнне гісторыі беларускай мовы ў другой палове XX – пачатку XXI стст. 1. Гісторыя часцін мовы ў даследаваннях лінгвістаў (манаграфіі М.Булахава, М.Жыдовіч, Д.Лявончанкі). Вывучэнне марфалагічных катэгорый (А.Груца, І.Крамко, Т.Ясіньска-Соха і інш.). 2. Гісторыя беларускай літаратурнай мовы ў працах А.Булькі, А.Жураўскага, І.Крамко, У.Свяжынскага, Л.Шакуна, А.Юрэвіч, А.Яновіч і інш. Стварэнне вучэбных дапаможнікаў па беларускай гістарычнай фанетыцы і граматыцы (А.Бірала, М.Булахаў, А.Булыка, П.Вэкслер, А.Жураўскі, Ф.Янкоўскі і інш.). 3. Выданне «Хрэстаматыі па старажытнай беларускай літаратуры» А.Коршунава (Мн., 1959). Перавыданне пісьмовых помнікаў. «Хрэстаматыя па гісторыі беларускай мовы» (укл. У.Анічэнка, П.Вярхоў, А.Жураўскі, Я.Рамановіч). 4. Вывучэнне мовы асобных помнікаў старажытнага пісьменства ў працах У.Анічэнка, А.Булькі, Н.Вайтовіч, А.Дзядовай, І.Клімава, Б.Лапава, В.Несцяровіча, Н.Памецька, Н.Перавалавай, М.Свістуновой, У.Свяжынскага К.Скурата і інш. Стварэнне вучэбных дапаможнікаў па гісторыі беларускай літаратурнай мовы (А.Жураўскі, Л.Шакун, І.Крамко, А.Юрэвіч, А.Яновіч і інш.).	2	4	Схема даследаванняў беларускай мовы ў XX - XXI ст.	[2], дад.: 2, 4	Тэсціраванне	
3.	Сучасная беларуская лінгвістыка і інтэрлінгвістыка	6	8	14			
3.1.	Асноўныя напрамкі сучасных айчынных лінгвістычных даследаванняў. 1. Лінгвакультуралагічныя працы беларускіх мовазнаўцаў (В.Маслава, І.Токарава, Л.Чумак і інш.). Сацыяльная лінгвістыка (А.Міхневіч, Н.Мячкоўская У.Свяжынскі, Л.Сямешка і інш.). 2. Камп'ютэрная лінгвістыка (У.Вараб'ёў, А.Дабралюбаў, У.Кошчанка, Б.Плотнікаў, А.Соўпель і інш.). Працы па гісторыі беларускага мовазнаўства (І.Германовіч, А.Жураўскі, М.Прыгодзіч, Т.Тамашэвіч, Л.Шакун і інш.).	2			Схема па асноўных напрамках даследаванняў у XX - XXI ст.	[1], дад.: 3, 4	
	Асноўныя напрамкі сучасных айчынных лінгвістычных даследаванняў. 1. Лінгвакультуралагічныя працы беларускіх мовазнаўцаў (В.Маслава, І.Токарава, Л.Чумак і інш.). Сацыяльная лінгвістыка (А.Міхневіч, Н.Мячкоўская У.Свяжынскі, Л.Сямешка і інш.). 2. Камп'ютэрная лінгвістыка (У.Вараб'ёў, А.Дабралюбаў, У.Кошчанка, Б.Плотнікаў, А.Соўпель і інш.). Працы па гісторыі беларускага мовазнаўства (І.Германовіч, А.Жураўскі, М.Прыгодзіч, Т.Тамашэвіч, Л.Шакун і інш.).		2	4	Схема па асноўных напрамках даследаванняў у XX - XXI ст.	[1], дад.: 3, 4	Тэсціраванне
3.2.	Новыя напрамкі і метады сучаснай беларускай лінгвістыкі. 1. Мовазнаўства на сучасным этапе (антрапацэнтрычны кірунак, пераарыентацыя з аналізу на сінтэз, пашырэнне колькасна-статыстычных метадаў, лінгвістычная	2			Прэзентацыя па развіцці камп'ютарнай	[1], дад.: 3, 4	

	універсалагія, камп'ютэрная лінгвістыка, тэорыя маўленчых актаў і маўленчага ўздзеяння, функцыянальная граматыка, макракампаратывістыка і інш.). 2.Праблемы кагнітыўнай лінгвістыкі. Асноўныя паняцці кагнітыўнай лінгвістыкі. Праблемы камунікатыўнай лінгвістыкі. Праблемы прыкладной лінгвістыкі. Пытанні мадэлявання мовы				лінгвістыкі і кагнітыўнай лінгвістыкі на Беларусі		
	Новыя напрамкі і метады сучаснай беларускай лінгвістыкі. 1.Мовазнаўства на сучасным этапе (антрапацэнтрычны кірунак, пераарыентацыя з аналізу на сінтэз, пашырэнне колькасна-статыстычных метадаў, лінгвістычная універсалагія, камп'ютэрная лінгвістыка, тэорыя маўленчых актаў і маўленчага ўздзеяння, функцыянальная граматыка, макракампаратывістыка і інш.). 2.Праблемы кагнітыўнай лінгвістыкі. Асноўныя паняцці кагнітыўнай лінгвістыкі. Праблемы камунікатыўнай лінгвістыкі. Праблемы прыкладной лінгвістыкі. Пытанні мадэлявання мовы		2	4	Схема па асноўных напрамках даследаванняў у XX - XXI ст.	[1], дад.: 3, 4	Тэсціраванне
3.3.	Сувязі сучаснай беларускай лінгвістыкі са славістыкай і еўрапеістыкай. 1.Распрацоўка праблем сучаснай беларускай мовы за межамі Беларусі (Х.Станг, А.Мартэль). Леў Цвяткоў як славіст. Славістычныя распрацоўкі М. І. Талстога, А. П. Гуры, Т. М. Вендзінай і інш. 2.Стварэнне Агульнаславянскага лінгвістычнага атласа і ўдзел у гэтай маштабнай славістычнай працы сучасных беларускіх навукоўцаў. З'езды славістаў у розных славянскіх краінах, у тым ліку ў Рэспубліцы Беларусь. Праблема праславянскай прарадзімы. 3.Стварэнне Лінгвістычнага атласа Еўропы і ўдзел у гэтай працы беларускіх мовазнаўцаў.	2	2	6	Прэзентацыя па стварэнні Агульнаславянскага атласа і Лінгвістычнага атласа Еўропы.	[1], дад.: 3, 4	
	Усяго:	24	26	50			залік

ІНФАРМАЦЫЙНА-МЕТАДЫЧНАЯ ЧАСТКА

ЛІТАРАТУРА

Асноўная літаратура

1. Гируцкий, А. А. Общее языкознание : учеб. пособие для студентов учреждений высш. образования по филол. специальностям / А. А. Гируцкий. – Минск : Выш. шк., 2017. – 238 с.

2. Сучасная беларуская літаратурная мова : вучэб. дапам. для студэнтаў устаноў высш. адукацыі па філал. спецыяльнасцях / Д. В. Дзятко [і інш.] ; пад рэд. Д. В. Дзятко. – Мінск : Выш. шк., 2017. – 588 с.

Дадатковая літаратура

1. Аплатов, В. М. Языкознание: от Аристотеля до компьютерной лингвистики / В. М. Аплатов. – М. : Альпина нон-фикшн, 2018. – 252 с.

2. Дзятко, Д. В. мовазнаўцы: нарысы па гісторыі беларускай лінгвістыкі / Д. В. Дзятко, П. А. Міхайлаў. – Мінск : А. М. Янушкевіч, 2017. – 495 с.

3. Калюта, А. М. Введение в языкознание : учеб.-метод. пособие / А. М. Калюта, Л. А. Козловская ; Белорус. гос. ун-т. – Минск : БГУ, 2020. – 103 с.

4. Рогалев, А. Ф. Общее языкознание. Концепции языка : практ. пособие для студентов / А. Ф. Рогалев ; Гомел. гос. ун-т. – Гомель : ГГУ, 2021. – 45 с.

МЕТАДЫЧНЫЯ РЭКАМЕНДАЦЫІ ПА АРГАНІЗАЦЫІ САМАСТОЙНАЙ РАБОТЫ СТУДЭНТАЎ

Для павышэння якасці прафесійнай падрыхтоўкі будучых настаўнікаў-філолагаў мэтазгодна на працягу ўсяго тэрміну навучання ў ВНУ прыцягваць кожнага студэнта да сістэматычнай самастойнай работы. Змест і формы самастойнай работы студэнтаў распрацоўваюцца супрацоўнікамі кафедры ў адпаведнасці з мэтамі і задачамі адукацыйнага стандарту.

Матэрыял, рэкамендаваны для самастойнага вывучэння, студэнты павінны атрымліваць ад выкладчыка з першых тыдняў семестра. Матэрыял для самастойнай працы, распрацаваны выкладчыкамі кафедры, можа ўключаць комплексы індывідуальных заданняў па пэўных тэмах, сістэму індывідуальных дамашніх кантрольных работ па тэмах і раздзелах дысцыпліны.

Эфектыўнасць самастойнай працы студэнтаў залежыць ад многіх фактараў. Тут і аптымальны выбраная форма працы, і дакладныя, канкрэтныя ўказанні і рэкамендацыі выкладчыка з наступнай аб'ектыўнай ацэнкай яе вынікаў і, самае важнае, сістэматычнасць і паслядоўнасць у правядзенні такой працы.

Тэксты для самастойнага чытання і вывучэння, канспектавання і рэферыравання, метадычныя ўказанні па напісанні рэферата, кантрольныя тэсты і заданні для самастойнай працы студэнтаў ёсць у кнізе: Гируцкий, А. А. *Общее языкознание : учеб. пособие для студентов учреждений высш. образования по филол. специальностям* / А. А. Гируцкий. – Минск : Выш. шк., 2017. – 238 с.

У дапаможніку прадстаўлены тэмы рэфератаў да кожнага практычнага занятку, а таксама падаюцца тэксты для канспектавання і рэферыравання.

**ПАТРАБАВАННІ ДА ВЫКАНАННЯ
САМАСТОЙНАЙ ПРАЦЫ СТУДЭНТАЎ**

№ п/п	Назва тэмы, раздзела	К-сць гадзін на СРС	Заданне	Форма выканання
1.	Прадмет і задачы сучаснай беларускай лінгвістыкі	4	Напісанне рэферата па тэме (рэсурсна-інфармацыйны цэнтр)	Пісьмовая
2.1.	Даследаванне фанетыкі беларускай мовы ў другой палове XX – пачатку XXI стст.	4	Напісанне рэферата па тэме (рэсурсна-інфармацыйны цэнтр)	Пісьмовая
2.2.	Даследаванне граматыкі беларускай мовы ў другой палове XX – пачатку XXI стст.	4	Падрыхтаваць даклад па тэме (рэсурсна-інфармацыйны цэнтр)	Вусная
2.3.	Лексікалагічныя даследаванні сучаснай беларускай літаратурнай мовы ў другой палове XX – пачатку XXI стст	4	Падрыхтаваць даклад па тэме (рэсурсна-інфармацыйны цэнтр)	Вусная
2.4.	Тэрміналагічныя даследаванні сучаснай беларускай літаратурнай мовы ў другой палове XX – пачатку XXI стст	4	Падрыхтаваць даклад па тэме (рэсурсна-інфармацыйны цэнтр)	Вусная
2.5.	Дыялекталагічныя даследаванні ў другой палове XX – пачатку XXI стст	4	Падрыхтаваць даклад па тэме (рэсурсна-інфармацыйны цэнтр)	Вусная
2.6.	Фразеалагічныя даследаванні ў другой палове XX – пачатку XXI стст	4	Падрыхтаваць даклад па тэме (рэсурсна-інфармацыйны цэнтр)	Вусная
2.7.	Вывучэнне стылістыкі і пытанняў культуры мовы ў другой палове XX – пачатку XXI стст.	4	Падрыхтаваць даклад па тэме (рэсурсна-інфармацыйны цэнтр)	Вусная
2.8.	Вывучэнне гісторыі беларускай мовы ў другой палове XX – пачатку XXI стст.	4	Падрыхтаваць даклад па тэме (рэсурсна-інфармацыйны цэнтр)	Вусная

3.1.	Асноўныя напрамкі сучасных айчынных лінгвістычных даследаванняў	4	Скласці канспект па тэме (рэсурсна-інфармацыйны цэнтр)	Пісьмовая
3.2.	Новыя напрамкі і метады сучаснай беларускай лінгвістыкі	4	Скласці канспект па тэме (рэсурсна-інфармацыйны цэнтр)	Пісьмовая
3.3.	Сувязі сучаснай беларускай лінгвістыкі са славістыкай і еўрапеістыкай.	6	Скласці канспект па тэме (рэсурсна-інфармацыйны цэнтр)	Пісьмовая
	Усяго	50		

ПЕРАЛІК РЭКАМЕНДАВАНЫХ СРОДКАЎ ДЫЯГНОСТЫКІ

Для атрымання аб'ектыўнай інфармацыі аб ўзроўні паспяховасці студэнтаў мэтазгодна сістэматычна выкарыстоўваць розныя віды кантролю, сярод якіх: бягучы, тэматычны, прамежкавы і выніковы. Кожны з відаў кантролю ўжываецца на пэўным этапе навучання і выконвае ў педагагічным працэсе адну з функцый: стымулюючую, навучальную, дыягнастычную, выхаваўчую і інш.

Дыягностыка кампетэнцый па дысцыпліне можа мець розныя формы.

Вусны кантроль: фронтальнае, індывідуальнае, ушчыльненае (камбінаванае) апытванне на лекцыях і практычных занятках, калёквіумы, даклады, вусны аналіз дыялектнага тэксту, вусны залік.

Пісьмовы кантроль: тэрміналагічныя дыктанты, кантрольныя работы, пісьмовыя работы па аўдыторных (дамашніх) практыкаваннях, рэфераты, пісьмовы аналіз тэксту гаворкі, пісьмовы залік.

Тэставы кантроль: выкананне тэставых заданняў адкрытага і закрытага тыпу.

ПЕРАЛІК ТЭАРЭТЫЧНЫХ ПЫТАННЯЎ ДА ЗАЛІКУ ПА ДЫСЦЫПЛІНЕ “СУЧАСНАЯ БЕЛАРУСКАЯ ЛІНГВІСТЫКА”

1. Прадмет і задачы курса “Сучасная беларуская лінгвістыка”, яе месца ў сістэме філалагічнай адукацыі.
2. Асноўныя вучэбныя дапаможнікі па дысцыпліне “Сучасная беларуская лінгвістыка”, яе сувязь з іншымі навукамі.
3. Даследаванне фанетыкі беларускай мовы ў другой палове XX – пачатку XXI стст.
4. Арфаэпічныя пытанні ў працах М.Бірылы, А.Падлужнага, Ф.Янкоўскага і інш.
5. Навуковая дзейнасць даследчыкаў фанетыкі беларускай мовы Л.Выгоннай, А.Крывіцкага, А.Падлужнага, В.Чэкмана.
6. Пытанні націску, інтанацыі і іншых фанетычных сродкаў у даследаваннях М.Бірылы, Л.Вардамацкага, Л.Выгоннай.
7. Даследаванне граматыкі беларускай мовы ў другой палове XX – пачатку XXI стст.
8. Пасляваенныя акадэмічныя граматыкі і агульныя курсы сучаснай беларускай літаратурнай мовы.
9. Манаграфічныя даследаванні М.Булахава, М.Жыдовіч, Ю.Мацкевіч, П.Шубы, М.Яўневіча.
10. Дыскусіі аб беларускім правапісе ў канцы XX – пачатку XXI ст. і зацвярджэнне новай рэдакцыі правілаў беларускага правапісу (2008).
11. Лексікалагічныя даследаванні сучаснай беларускай літаратурнай мовы ў другой палове XX – пачатку XXI стст.
12. Калектыўная манаграфія «Лексікалогія беларускай літаратурнай мовы» (1994).
13. Пытанні фарміравання беларускай лексікі ў працах А.Баханькова.
14. Праблемы развіцця і ўдасканалення лексічных сродкаў сучаснай беларускай літаратурнай мовы ў манаграфічных даследаваннях М.Булахава, М.Крукоўскага.
15. Праблемы ўзаемаадносін беларускай і рускай лексічных сістэм у працах А.Супруна.
16. Тэрміналагічныя даследаванні сучаснай беларускай літаратурнай мовы ў другой палове XX – пачатку XXI стст.
17. Манаграфія «Тэорыя і практыка беларускай тэрміналогіі» (1999).
18. Аналіз асобных тэрмінасістэм у працах Л.Антанюк, Г.Гваздовіч, І.Германовіча, Д.Дзятко.
19. Дыялекталагічныя даследаванні ў другой палове XX – пачатку XXI стст.
20. Выданне «Лексічнага атласа беларускіх народных гаворак» у 5 т. (1993 – 1998).
21. Рэгіянальныя мікраатласы (А.Леванцэвіч, А.Босак, Ю.Чарнякевіч).

22. Манаграфіі, прысвечаныя дыялектнай фанетыцы (Г.Вайтовіч, Ф.Клімчук, І.Яшкін)
23. Манаграфіі, прысвечаныя дыялектнай граматыцы (Ю.Мацкевіч, С.Прохарава, А.Чабырук)
24. Манаграфіі, прысвечаныя дыялектнай лексіцы (Г.Вештарт, Л.Выгонная, М.Даніловіч).
25. Дыялектныя слоўнікі сучасных даследчыкаў гаворак Беларусі (А. Зайка, Н. Гілевіч, М.Даніловіч).
26. Фразеалагічныя даследаванні ў другой палове XX – пачатку XXI стст.
27. Дзейнасць Ф.Янкоўскага як заснавальніка школы сучаснай беларускай фразеалогіі і фразеаграфіі.
28. Пытанні фразеалагічнай стылістыкі і дыялектнай фразеалогіі ў манаграфіях М.Даніловіча, У.Коваля, І.Лепешава.
29. Фразеалагічныя слоўнікі П.Ахрыменкі і М.Буцько, В.Ліцвінкі і Л.Царанкова.
30. Стварэнне перакладных (двухмоўных) фразеалагічных слоўнікаў (А.Аксамітаў і М.Чурак, І.Кісялёў, Л.Корсак і Л.Марціновіч, З.Санько).
31. Вывучэнне стылістыкі і пытанняў культуры мовы ў другой палове XX – пачатку XXI стст.
32. Праблемы лінгвістычнага аналізу тэксту ў працах І.Лепешава, Г.Малажай.
33. Стварэнне вучэбных дапаможнікаў па стылістыцы беларускай мовы.
34. Культура маўлення як аб'ект вывучэння, выданне вучэбных дапаможнікаў І.Лепешава, Т.Тамашэвіча.
35. Манаграфічныя даследаванні пра моватворчасць пісьменнікаў (М.Абабурка, А.Адамовіч, А.Каўрус, І.Лепешаў, В.Рагаўцоў, Т.Трыпуціна).
36. Вывучэнне гісторыі беларускай мовы ў другой палове XX – пачатку XXI стст.
37. «Хрэстаматыя па гісторыі беларускай мовы» (укл. У.Анічэнка, П.Вярхоў, А.Жураўскі, Я.Рамановіч).
38. Стварэнне вучэбных дапаможнікаў па беларускай гістарычнай фанетыцы і граматыцы.
39. Гісторыя беларускай літаратурнай мовы ў працах А.Булькі, А.Жураўскага, І.Крамко, У.Свяжынскага, Л.Шакуна, А.Юрэвіч, А.Яновіч і інш.
40. Вывучэнне мовы асобных помнікаў старажытнага пісьменства ў працах А.Дзядовай, І.Клімава, В.Несцяровіча, М.Свістуновой.
41. Стварэнне вучэбных дапаможнікаў па гісторыі беларускай літаратурнай мовы (А.Жураўскі, Л.Шакун, І.Крамко, А.Юрэвіч).
42. Сацыяльная лінгвістыка (А.Міхневіч, Н.Мячкоўская У.Свяжынскі, Л.Сямешка.).
43. Камп'ютэрная лінгвістыка (У.Вараб'еў, А.Дабралюбаў, У.Кошчанка, Б.Плотнікаў, А.Соўпель).
44. Лінгвакультуралагічныя працы сучасных беларускіх мовазнаўцаў

(В.Маслава, І.Токарава, Л.Чумак).

45. Працы па гісторыі беларускага мовазнаўства (І.Германовіч, А.Жураўскі, М.Прыгодзіч, Т.Тамашэвіч, Л.Шакун).

46. Праблемы і асноўныя дасягненні кагнітыўнай лінгвістыкі.

47. Славістычныя распрацоўкі М. І. Талстога, А. П. Гуры, Т. М. Вендзінай.

48. Этналінгвістыка і яе развіццё ў працах сучасных беларускіх мовазнаўцаў, сувязь з Маскоўскай этналінгвістычнай школай (М. І. Талстой, С. І. Талстая, Л. В. Леванцэвіч).

49. Стварэнне Агульнаславянскага лінгвістычнага атласа і ўдзел у гэтай маштабнай славістычнай працы сучасных беларускіх навукоўцаў.

50. Стварэнне Лінгвістычнага атласа Еўропы і ўдзел у гэтай працы беларускіх мовазнаўцаў.

ПРАТАКОЛ УЗГАДНЕННЯ РАБОЧАЙ ПРАГРАМЫ З ІНШЫМІ ДЫСЦЫПЛІНАМІ СПЕЦЫЯЛЬНАСЦІ

Назва вучэбнай дысцыпліны, з якой патрабуецца ўзгадненне	Назва кафедры	Прапановы аб зменах у змесце вучэбнай праграмы ўстановай вышэйшай адукацыі па вучэбнай дысцыпліне	Рашэнне, прынятае кафедрай, што распрацавала вучэбную праграму
<p>Гісторыя замежнага і беларускага мовазнаўства; Гісторыя беларускай літаратурнай мовы; Уводзіны ў мовазнаўства; Агульнае мовазнаўства; Беларуская дыялекталогія</p>	<p>мовазнаўства і лінгвадыдактыкі</p>	<p>Дубліраванне вучэбнага матэрыялу і неістотныя супярэчнасці паміж праграмамі ліквідаваны на этапе распрацоўкі вучэбных праграм.</p>	<p>Лічыць праграму ўзгодненай з дысцыплінамі на стадыі яе падрыхтоўкі (пратакол № __ ад _____ г.).</p>